

**МЕЂУНАРОДНИ КОДЕКС МЕДИЦИНСКЕ ЕТИКЕ
СВЕТСКЕ МЕДИЦИНСКЕ АСОЦИЈАЦИЈЕ (СМА)**

Усвојен на 3. седници Генералне скупштине Светске медицинске асоцијације, Лондон, Енглеска, октобра 1949. године.

Ревидиран на 22. седници Скупштине Светске медицинске асоцијације, Сиднеј, Аустралија, августа 1968. године, а затим и на:

- *35. седници Скупштине СМА, Венеција, Италија, октобра 1983. године,*
- *57. седници Скупштине СМА, Пиланесберг, Јужна Африка, октобра 2006. године,*
- *као и на 73. седници Скупштине СМА, Берлин, Немачка, октобра 2022. године.*

ПРЕАМБУЛА

Светска медицинска асоцијација (СМА) је креирала Међународни кодекс медицинске етике који представља канон етичких принципа свим припадницима медицинске професије широм света. У складу са Женевском декларацијом СМА, Лекарском заклетвом, као и целокупним скупом политика СМА, дефинише и разјашњава професионалне дужности лекара према својим пацијентима, другим лекарима и здравственим радницима, њима самима и друштву у целини.

Лекар мора бити свестан важећих националних етичких, законских и регулаторних норми и стандарда, као и релевантних међународних норми и стандарда.

Такве норме и стандарди не смеју умањити посвећеност лекара етичким принципима наведеним у овом Кодексу.

Међународни кодекс медицинске етике је потребно разумети као целину и сваки појединачни став треба примењивати узимајући у обзир све остале релевантне ставове од којих је састављен. У складу са мандатом СМА, Кодекс се односи на лекаре. СМА подстиче и све остале који су укључени у систем здравствене заштите да усвоје ове етичке принципе.

ОПШТИ ПРИНЦИПИ

1. Примарну дужност лекара представља унапређење здравља и добробити појединачних пацијената пружањем компетентне, благовремене и саосећајне неге у складу са добром медицинском праксом и професионализмом.

Лекар је, такође, у обавези да допринесе здрављу и добробити популације којој служи, али и друштва у целини, укључујући и будуће генерације.

Лекар мора да пружи негу уз максимално поштовање људског живота и достојанства, као и аутономије и права пацијента.

2. Лекар мора да се бави медицином правично и праведно и да пружа негу засновану на здравственим потребама пацијента без пристрасности или дискриминаторског понашања на основу старости, болести или инвалидитета, вероисповести, етничког порекла, пола, националности, политичке припадности, расе, културе, сексуалне оријентације, друштвеног положаја или било ког другог фактора.

3. Лекар мора настојати да користи ресурсе здравствене заштите на начин који оптимално користи пацијенту, у складу са правичним, праведним и разборитим управљањем заједничким ресурсима који су му поверени.

4. Лекар мора да лечи савесно, са поштењем, интегритетом и одговорношћу, увек док врши независну професионалну процену и одржава највише стандарде професионалног понашања.

5. Лекари не смеју дозволити да на њихову индивидуалну професионалну процену утиче могућност прибављања користи, било за њих саме или за институцију у којој раде. Лекар мора да препозна и избегне стварне или потенцијалне сукобе интереса. Тамо где су такви сукоби неизбежни, морају бити унапред, јасно наглашени и правилно третирано.

6. Лекари морају преузети одговорност за доношење својих индивидуалних медицинских одлука и не смеју мењати своје исправне професионалне медицинске процене на основу упутстава која су супротна медицинским разматрањима.

7. Када је то медицински примерено, лекар мора да сарађује са другим лекарима и здравственим радницима који су укључени у негу пацијента или који су

квалификовани да процене или препоруче опције неге. Током овакве комуникације мора се поштовати поверљивост медицинских података пацијената и она мора бити ограничена искључиво на неопходне информације.

8. Приликом издавања стручног уверења, лекар мора потврдити само оно што је лично проверио.

9. Лекар треба да пружи помоћ у хитним случајевима, узимајући у обзир сопствену безбедност и компетентност, као и доступност других одрживих опција здравствене заштите.

10. Лекар никада не сме да учествује у чиновима мучења или других окрутних, нехуманих или понижавајућих поступака и кажњавања нити да их омогућава.

11. Лекар се мора ангажовати у континуираној едукацији током читавог професионалног живота, како би одржао и развио професионална знања и вештине.

12. Лекар треба да тежи да се бави медицином на начине који су еколошки одрживи у циљу свођења, на најмању могућу меру, ризика загађења животне средине који би били штетни по здравље садашњих и будућих генерација.

Дужности према пацијенту

13. Током пружања медицинске услуге, лекар мора да поштује достојанство, аутономију и права пацијента. Лекар мора да поштује право пацијента да слободно прихвати или одбије медицинску процедуру у складу са сопственим вредностима и одлукама.

14. Лекар се мора посветити примату здравља и добробити пацијената и мора понудити здравствену негу у најбољем интересу пацијента. При томе, лекар мора да тежи да спречи или минимализује штету по пацијента и да тражи позитивну равнотежу између намераване користи по пацијента и сваке потенцијалне штете.

15. Лекар мора да поштује право пацијента да буде обавештен у свакој фази процеса пружања здравствене заштите. Лекар мора да добије пацијентов добровољни информисани пристанак пре предузимања било какве медицинске процедуре, обезбеђујући да пацијент добије и разуме информације потребне за доношење независне, информисане одлуке о предложеној медицинској процедури. Лекар мора поштовати одлуку пацијента да ускрати или повуче сагласност у било ком тренутку и из било ког разлога.

16. Када пацијент има значајно ограничену, недовољно развијену, оштећену или промењиву способност доношења одлука, лекар мора да укључи пацијента што је више могуће у медицинске одлуке. Поред тога, лекар мора да сарађује са особом у

коју пацијент има поверења, уколико постоји, како би доносио одлуке у складу са жељама пацијента, када су оне познате или се може разумно закључити које су. Када се жеље пацијента не могу утврдити, лекар мора да донесе одлуке у најбољем интересу пацијента. Све одлуке морају бити донете у складу са принципима наведеним у овом Кодексу.

17. У хитним случајевима, када пацијент није у могућности да учествује у доношењу одлука, а особа у коју пацијент има поверења није лако доступна, лекар може да покрене интервенцију без претходног информисаног пристанка у најбољем интересу пацијента и уз поштовање жеља пацијента, уколико су у датом случају познате.

18. Ако пацијент поново стекне способност доношења одлука, лекар мора да добије информисани пристанак за даљу интервенцију.

19. Лекар треба да води рачуна и комуницира са особама блиским пацијенту, у случајевима када су доступни, у складу са жељама и најбољим интересима пацијента и уз дужно поштовање поверљивости података пацијента.

20. Ако је било који аспект здравствене заштите пацијента изван способности лекара, лекар мора да се консултује са колегом или упути пацијента другом одговарајуће квалификованом лекару или здравственом раднику који има потребне капацитете.

21. Лекар мора да обезбеди тачну и благовремено доступну медицинску документацију.

22. Лекар мора да поштује пацијентову приватност и поверљивост његових података, чак и након смрти пацијента. Лекар може открити поверљиве информације уколико пацијент даје добровољни информисани пристанак или, у изузетним случајевима, када је обелодањивање неопходно да би се заштитила значајна и најважнија етичка обавеза за коју су исцрпљена сва друга могућа решења, чак и када пацијент не жели или не може да пристане на то. Ово откривање информација мора бити ограничено на минимално потребне информације, примаоце и трајање.

23. Ако лекар делује у име или подноси извештај било којој трећој страни у вези са медицинском услугом пруженом пацијенту, лекар мора о томе обавестити пацијента на почетку и током било које интеракције, када је то могуће. Лекар мора да открије пацијенту природу и обим тих обавеза и мора да добије сагласност за интеракцију.

24. Лекар мора да се уздржи од наметљивог или на други начин неприкладног рекламирања и маркетинга и да се постара да све информације које користи лекар у рекламирању и маркетингу буду чињеничне и да не обмањују.

25. Лекар не сме дозволити да комерцијални, финансијски или други супротстављени интереси утичу на професионалну процену лекара.

26. Приликом пружања медицинске услуге “на даљину”, лекар мора да процени да је овај облик комуникације медицински оправдан, као и да се обезбеди неопходна медицинска услуга. Лекар, такође, мора да обавести пацијента о предностима и ограничењима добијања медицинске услуге “на даљину”, да добије пристанак пацијента и да обезбеди услове у којима ће се сачувати поверљивост пацијента. Лекар мора да има за циљ да пружи здравствену заштиту пацијенту путем директног, личног контакта, увек када је то медицински могуће.

27. Лекар мора да одржава одговарајуће професионалне границе. Лекар никада не сме да улази у насилне, експлоататорске или друге неприкладне односе или понашање са пацијентом и не сме да улази у сексуални однос са пацијентом кога у том тренутку лечи.

28. Да би обезбедили медицинску услугу по највишим стандардима, лекари морају да воде рачуна о сопственом здрављу, добробити и способностима, што подразумева тражење одговарајуће здравствене помоћи како би сигурно били у стању да безбедно лече.

29. Овај Кодекс представља етичке дужности лекара. Међутим, о неким питањима постоје дубоке моралне дилеме у вези са којима лекари и пацијенти могу имати дубоко промишљена, али супротстављена савесна уверења.

Лекар има етичку обавезу да минимализује ометање здравствене заштите пацијената. Приговор савести лекара на пружање било каквих законима дозвољених медицинских интервенција може се применити само ако појединачни пацијент није повређен или дискриминисан и ако му није угрожено здравље.

Лекар мора одмах и са поштовањем обавестити пацијента о овом приговору и његовом праву да се консултује са другим квалификованим лекаром и да пружи довољно информација како би пацијенту омогућио да започне такву консултацију на време.

Дужности према другим лекарима, здравственим радницима, студентима и другом особљу

30. Лекар мора да сарађује са другим лекарима, здравственим радницима и другим особљем на начин који подразумева поштовање и сарадњу без пристрасности, узнемиравања или дискриминаторног понашања. Лекар, исто тако, мора да обезбеди поштовање етичких принципа када ради у тиму.

31. Лекар треба да поштује односе између пацијената и лекара својих колега и да не интервенише осим ако то не захтева било која страна или је потребно да заштити пацијента од повреде. Ово не би требало да спречи лекара да препоручи

алтернативне правце деловања за које се сматра да су у најбољем интересу пацијента.

32. Лекар треба да пријави одговарајућим надлежним органима услове или околности које ометају лекара или друге здравствене раднике у пружању здравствене заштите по највишим стандардима или у придржавању принципа овог Кодекса, што подразумева било који облик злостављања или насиља над лекарима и другим здравственим радницима, неприкладне услове рада или друге околности које производе претеране и трајне нивое стреса.

33. Лекар мора да се односи са дужним поштовањем према наставницима и ученицима.

Дужности према друштву

34. Лекар мора подржати фер и правично пружање здравствене заштите, што се односи на решавање неједнакости у здравству и нези, детерминанти тих неједнакости, као и кршења права пацијената и здравствених радника.

35. Лекари играју важну улогу у питањима која се односе на здравље, здравствено образовање и здравствену писменост. У испуњавању ове одговорности, лекари морају бити опрезни у дискусији о новим открићима, технологијама или третманима у непрофесионалним, јавним окружењима, укључујући друштвене медије, а треба да буду сигурни и да су њихове изјаве научно тачне и разумљиве.

Лекари морају да наведу да ли су њихова мишљења у супротности са научним информацијама заснованим на доказима.

36. Лекар мора да подржи здраво медицинско научно истраживање у складу са СМА декларацијом из Хелсинкија и СМА декларацијом из Тајпеја.

37. Лекар треба да избегава да се понаша на начин који би могао да ослаби поверење јавности у медицинску професију. Да би задржали то поверење, појединачни лекари се морају, заједно са својим колегама лекарима, понашати у складу са највишим стандардима професионалног понашања и бити спремни да пријаве понашање које је у супротности са принципима овог Кодекса надлежним органима.

38. Лекар треба да дели медицинско знање и стручност у корист пацијената и унапређења здравствене заштите, као и јавног и глобалног здравља.

Дужности као припадника медицинске струке

39. Лекар треба да прати, штити и промовише етичке принципе овог Кодекса. Лекар треба да помогне у спречавању националних или међународних етичких, правних, организационих или регулаторних захтева који поткопавају било коју дужност наведену у овом Кодексу.

40. Лекар треба да подржи колеге лекаре у придржавању одговорности наведених у овом Кодексу и да предузме мере да их заштити од непримереног утицаја, злоупотребе, експлоатације, насиља или угњетавања.